

Nr 191.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om tillsyn över hundar; given Stockholms slott den 2 april 1943.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om tillsyn över hundar.

GUSTAF.

Thorwald Bergquist.

F ö r s l a g
till
L a g
om tillsyn över hundar.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Hund skall hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till dess natur och övriga omständigheter erfordras för att förebygga att den orsakar skada eller avsevärd olägenhet.

2 §.

Hund som visat benägenhet att bita människor eller hemdjur må ej vara lös utomhus, såframt den icke hålles inom område, som är betryggande inhägnat och till vilket utomstående ej äga tillträde. Hållas får ute i trakten, skall vad nu är sagt gälla även beträffande hund som visat benägenhet att driva får.

3 §.

Eftersättes tillsynen över hund, äger polischefen i orten meddela de föreskrifter som omständigheterna påkalla, såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd. Vad sålunda föreskrivits skall bevisligen delgivas hundens ägare eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande.

Är fråga om hund som avses i 2 §, äger polischefen ock, där så finnes nödigt, låta döda hunden. Anträffas hunden lös på område, varöver hundens ägare eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande ej äger förfoga, må den av envar dödas.

4 §.

Skada som orsakas av hund skall ersättas av dess ägare eller, om annan mottagit hunden till underhåll eller nyttjande, av denne, såframt ej ägaren eller innehavaren visar, att hunden hållits under sådan tillsyn som med hänsyn till dess natur och övriga omständigheter skäligen kunnat fordras.

Har den som led skadan eller medlem av hans familj, hos honom anställd person eller ock djur som han äger eller innehar medverkat till att skadan

skett, bestämme rätten, efter vad som finnes skäligt, om och i sådant fall till huru stor del skadan skall ersättas.

5 §.

Den som icke iakttagert vad som stadgas i 2 § eller föreskrivits med stöd av 3 § första stycket, straffes med dagsböter.

6 §.

Talan om ansvar enligt denna lag anhängiggöres vid polisdomstol där sådan finnes och eljest vid allmän domstol; dock att mål däri talan om skadestånd föres må prövas allenast av allmän domstol.

7 §.

Böter som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1943.

Genom lagen upphäves lagen den 9 juni 1893 (nr 37 s. 1) angående ändring i vissa delar av 22 kap. 6 och 7 §§ byggningsbalken jämte vad i samma kapitel finnes stridande mot nya lagen.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 februari 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, fråga om *lagstiftning angående tillsyn över hundar* och anför därvid följande.

Gällande svensk rätt.

Den svenska lagstiftningen innehåller inga generella stadganden rörande ansvarighet för skador, som vållats av djur. Allmänna skadeståndsregler få därför komma till användning, där ej tillämpliga specialbestämmelser föreligga. Bland dylika bestämmelser må till en början anföras vissa stadganden i lagen den 2 juni 1933 om ägofred, som handlar om ägors skyddande mot intrång av främmande hemdjur. Till hemdjur räknas hästar, nötkreatur, får, svin m. fl., men däremot ej hundar. I 1 § nämnda lag stadgas, att den som äger eller till underhåll eller nyttjande mottagit hemdjur är pliktig att medelst hägnad eller vallning eller på annat sätt hålla sådan vård om dem, att de ej olovligen inkomma på annans ägor. Om någons hemdjur likväl olovligen kommer in och gör skada på ägorna, är djurets ägare enligt 47 § pliktig ersätta skadan, ändå att han ej är därtill vållande. Vad ägaren sålunda nödgats utgiva äger han söka åter av den som vållat skadan. Det som nu sagts om ägare till hemdjur gäller även i fråga om den som mottagit djuret till underhåll eller nyttjande. I detta sammanhang må även nämnas, att 22 kap. 7 § byggningsbalken innehåller vissa ålderdomliga skadeståndsregler för de fall, då kreatur döda eller skada annans kreatur.

Beträffande hundar finnas ett flertal specialbestämmelser. De viktigaste av dem innefattas i en lag den 9 juni 1893 angående ändring i vissa delar av 22 kap. 6 och 7 §§ byggningsbalken. Nämnda lag innehåller följande stadganden. Okynnes hund, som biter folk eller fä, må ej lös vara; anträffas sådan hund å område, varöver hundens ägare eller annan, som har hunden i

vård, ej äger förfoga, må den av en var dödas. Gör hund skada å hemdjur, skall skadan av ägaren fullt gäldas.

Skyldighet att ersätta skador, som vållas av hundar, är således i denna lag direkt stadgad endast då det är fråga om skador å hemdjur. I dylika fall blir hundens ägare skadeståndspliktig, utan att han gjort sig skyldig till någon försummelse beträffande tillsynen över hunden, och även om denne icke tidigare visat sig farlig.

I fråga om skador, som hundar vålla å människor eller å andra djur än hemdjur eller å egendom i övrigt, har lagens stadgande om att okynnes hund ej må vara lös ansetts utgöra en grundval för skadeståndsskyldighet. Uttrycket »okynnes hund, som biter folk eller fä,» kom till användning i stadgandet för att utmärka, att det skall vara fråga om en hund, som är behäftad med vanarten att bitas. (Prop. 1893 nr 22 s. 12—13.) I överensstämmelse härmed har rättspraxis i åtskilliga mål om ersättning för personskador fäst avgörande vikt vid frågan, huruvida hunden förut visat sig farlig. (Se bl. a. H. 1898 s. 53, 1908 not B. 746, 1916 not A. 557, 1920 s. 160, 1924 s. 173 och 1939 s. 601.) I vissa mål, särskilt från senare år, har emellertid en tendens gjort sig gällande att grunda rätten till skadestånd icke blott på den särskilda varsamhetsplikt, som betingas av att en hund tidigare visat sig opålitlig, utan på en mera allmän vårdnadsskyldighet. Prövningen har då gått ut på att fastställa, om hunden hållits under sådan tillsyn, som betingats av alla föreliggande omständigheter, eller om tillbörlig aktsamhet blivit åsidosatt. (Sv. J. T. 1938 rf. s. 65 och H. 1942 s. 36.) Det finns även exempel på att skadestånd blivit utdömt, utan att det visats ha förelegat försummelse av något slag från hundägarens sida. I motiveringen till dessa domar har anförts, att hundägaren icke förebragt någon omständighet, som kunde befria honom från skadeståndsskyldighet. (Sv. J. T. 1936 rf. s. 6 och 1938 rf. s. 67.)

Såsom förut nämnts ger 1893 års lag envar rätt att döda okynnes hund, som biter folk eller fä, då den anträffas lös på sådant område, varöver hundens ägare eller annan, som har hunden i vård, ej äger förfoga. Det torde härvid icke erfordras, att hunden just vid tillfället i fråga angriper någon människa eller något kreatur. Enligt allmänna nödregler kan även en hund, som icke förut visat sig farlig, få dödas, då så erfordras för att avvärja ett tillräckligt allvarligt angrepp på människor eller egendom. (Se bl. a. H. 1907 s. 540 och 1937 s. 94.)

Vid sidan av 1893 års lag finnas, såsom redan antytts, även andra bestämmelser om skadegörande hundar. Sålunda innehåller 22 kap. 8 § byggningsbalken bl. a. följande stadganden. Hund eller annat djur, som vilt varder, skall ägaren strax instänga eller döda, då han det veta får. Gör han det ej, böte tio daler. Sker skada, gälde ock den åter. Hetsar man hund på annans fä, och får det skada, gälde fullt åter. Får hunden skada, vare det ogillt.

För städer och andra samhällen, där ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 är tillämplig, gälla följande bestämmelser enligt 5 § i nämnda stadga. Ägare av hund är pliktig att iakttaga vad magistraten eller motsvarande lokala myndighet förordnar med avseende å sådant kreaturs utelö-

pande till förekommande av olägenheter därav. Underlåtenhet härutinnan straffas med böter. Nämnda myndighet äger ock såsom äventyr föreskriva, att utelöpande hund må kunna genom polismyndighetens försorg upptagas och efter viss stadgad tid dödas, därest icke ägaren inom denna tid återhämtar hunden och erlägger ersättning för dess vårdande.

Ingripande mot farliga hundar kan vidare ske genom vitesföreläggande av länsstyrelsen. Enligt 6 § 1 mom. 1. landshövdinginstruktionen den 19 november 1937 äger länsstyrelsen för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, där ansvar icke är i lag bestämt, stadga erforderliga viten. Med stöd av motsvarande bestämmelse i förut gällande instruktion har länsstyrelse ansetts äga befogenhet att vid vite tillhålla en person att taga sådan vård om ett par honom tillhöriga hundar, att icke någondera av dem inkomme på allmän väg. (H. 1939 s. 572.) Ett vitesföreläggande torde även kunna avse exempelvis att en farlig hund skall, då den går lös, vara försedd med betryggande munkorg. (Jfr R.Å. 1911 not C. 94.)

I 21 § lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt stadgas, att lös hund ej må medtagas eller insläppas i annans hägnade jaktpark eller djurgård. Om så sker, blir hunden förverkad. Löper hund lös i mark, där villebråd finnes, äger jakträttsinnehavaren eller hans folk jämlikt 22 § samma lag rätt att upptaga den, varefter den som vill återfå hunden är skyldig att erlägga lösen. Under vissa förutsättningar må hunden även dödas. I sistnämnda lagrum stadgas vidare bl. a., att om hund, som löper lös, jagar eller ofredar villebråd, hundens ägare eller innehavare är skyldig ersätta jakträttsinnehavaren skada, som därigenom må anses hava skett å villebrådsbeståndet. Enligt 25 § samma lag är jakträttsinnehavaren vid jakt å område, som innehaves av annan, skyldig ersätta all skada, som å mark, hägnad eller annan egendom förorsakas av honom själv eller av annan, som han givit lov att jaga, eller av de vid jakten använda biträden eller hundar. Jaktstadgan av den 3 juni 1938 innehåller även vissa bestämmelser rörande hundar. Sålunda föreskrives i 9 §, att hund skall hållas under sådan vård, att den förhindras löpa lös i mark, där villebråd finnes, under tiden fr. o. m. den 1 mars t. o. m. den 20 augusti. Utan hinder härav får dock hund under vissa förutsättningar användas bl. a. för jaktvårdsändamål. Överträdelse av nämnda föreskrift straffas med böter enligt 29 § 5 mom. jaktstadgan.

Till skydd för lapparnas renar mot skadegörande hundar finnas särskilda föreskrifter i lagen den 18 juli 1928 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige. Enligt 36 § skall ägare till hund, som ofredar ren på tillåtet uppehållsområde, ersätta skadan, även om ofredandet skett utan någons uppsåt eller vållande. I 38 § stadgas bl. a., att hundar, som icke användas i renskötsel, i regel skola hållas i band eller på vissa andra sätt fängslade, under den tid, då lappar med sina renar lagligen uppehålla sig i trakten. Brott häremot straffas med böter enligt 59 §. Jämlikt 38 § är det vidare under vissa förutsättningar tillåtet att döda annans hund till skydd för renar. Liknande bestämmelser som de nu anförda gälla även till förmån för norska lappar, som uppehålla sig här, enligt lagen den 20 juni 1919 innefattande bestämmelser

i anledning av konventionen den 5 februari 1919 mellan Sverige och Norge angående flyttlapparnas rätt till renbetning.

Enligt 1 och 5 §§ lagen den 25 juni 1909 angående nationalparker är det vid straffansvar förbjudet att medföra hund i nationalpark. Vissa undantag härifrån stadgas i 2 §. Jämlikt 6 § skall hund, som löper lös inom nationalpark, vara förverkad till upptagaren.

Slutligen kan här nämnas, att de fall, då någon håller vilda djur, som orsaka skada, regleras i 22 kap. 8 § byggningsbalken. Där finnas följande ålderdomliga bestämmelser härom. Haver man vilda djur, björn, varg, lokatt, räv eller annat odjur, och ej häktar eller stänger dem så inne, att de annars få ej kunna skada, böte tio daler och skadan åter. Sker det annan gång, böte dubbelt och fyller skadan. Beträffande skada å människa hänvisar lagrummet till missgärningsbalken. Numera gälla i stället strafflagens allmänna bestämmelser om skadegörelse.

Utländsk lagstiftning.

Av de övriga nordiska länderna har *Danmark* en lag om hundar av den 18 maj 1937, som innehåller icke blott ordnings- och skadestandsregler utan även stadganden om hundavgift och vissa föreskrifter, som uppställts ur djurskyddssynpunkt. Bland de utförliga bestämmelserna i denna lag må här anföras följande. I städer och andra områden med stadsliknande bebyggelse är det förbjudet att låta hund vara på gator och andra allmänna platser, såvida den ej antingen hålles i kort band eller är i sällskap med en person, som har fullständigt herravälde över den. Går hund lös på sådant ställe, som nyss nämnts, utan dylikt sällskap, upptages hunden av polisen, som därom underrättar ägaren eller efterlyser denne. Om ägaren icke inom tre dagar utlöser hunden genom att betala kostnaderna för dess omhändertagande, låter polisen döda hunden. Genom poliskungörelse kan meddelas föreskrift om att hund alltid skall hållas i band på förut angivna platser. På landsbygden och i mindre städer skola större hundar, särskilt sådana som tillhöra vissa angivna raser, om natten hållas instängda eller i band. Om en hund biter en person, som icke själv givit anledning därtill, eller på annat sätt vållar denne eller hans egendom skada, är hundens innehavare pliktig att ersätta skadan. Därjämte drabbas innehavaren av bötesstraff. Har hunden tidigare förorsakat skada, för vilken dess dåvarande innehavare blev ansvarig, skall polismyndigheten förstärkt innehavaren att låta avliva hunden, såframt den icke ständigt hålles bunden eller instängd eller försedd med betryggande munkorg. Sådant förstärkt innehavande kan även eljest meddelas innehavare av hund, som visat sig farlig. Hund, som angriper husdjur, särskilt får, eller villebråd i hägnade djurparker eller viltreservat, må nedskjutas. Likaså är det tillåtet att skjuta hund, som stryker omkring på annans mark, såframt hundens innehavare först blivit varnad. Ansvarsförsäkring för hundar är obligatorisk.

I *Finland* gälla ännu de ursprungliga bestämmelserna i 22 kap. byggningsbalken om skadegörande hundar. Strafflagens 44 kap. 7 och 8 §§ innehålla i huvudsak följande bestämmelser. Underlåter den, som äger eller har uppsikt över sådant husdjur eller vilt djur, vilket honom veterligen är farligt för människor, att hålla det instängt eller säkert bundet, drabbas han av straffansvar, och därjämte skall djuret, i fall omständigheterna därtill föranleda, dödas. Om man utan nödtvång hetsar hund å folk eller å dragare eller annat husdjur, inträder även straffskyldighet, och vidare är ägare eller vårdare av hund förfallen till straff, om han icke avhåller eller söker avhålla hunden från angrepp å människor eller husdjur.

Även i *Norge* finnas ännu vissa ålderdomliga bestämmelser på detta område. Christian V:s norska lag av år 1687 stadgar i sjätte boken 10 kap. 2 art. bl. a. följande. Får någon skada av annans kreatur eller hund, som går lös, och har ej den skadelidande själv förorsakat skadan, skall djurets ägare betala fältskärslön. Om den skadelidande får lyte, skall ägaren lämna ersättning efter sakens beskaffenhet. En hund, som orsakat sådan skada och har vana därtill, skall ägaren själv döda. Om så ej sker, står det fritt för vem som helst att döda hunden. Genom en lag den 9 juli 1926 regleras frågor om ersättning för skador, som vållats av hundar å boskap eller fjäderfä. Dylik skada skall ersättas av hundens ägare eller innehavare, en för båda och båda för en. Om ägaren betalar, har han återkravs rätt gentemot innehavaren. Böter kan även ådömas en försumlig innehavare. Om samma hund i samma persons besittning ånyo gör skada, skall alltid bötesstraff inträda. Hund, som jagar eller skadar boskap eller som skadar fjäderfä, må dödas på stället av den som äger eller innehar det anfallna djuret. Denne äger också inom tre månader påyrka, att hunden skall dödas genom polisens försorg. Den beslutande lokala myndigheten kan, med tillstånd av vederbörande departement, utfärda bestämmelser om att hundar skola hållas i band eller instängda under den tid, då boskap är ute på bete.

Lagstiftningen i andra europeiska länder brukar icke innehålla några särbestämmelser om ersättning för skador, som orsakats av hundar, utan upptager i stället gemensamma regler om skadegörelse av djur i allmänhet. Sålunda stadgar i *Frankrike* art. 1385 code civil, att ägaren till ett djur eller den som nyttjar detta, är ansvarig för den skada djuret förorsakar, vare sig djuret befinner sig under hans tillsyn eller gått vilse eller sprungit bort. Trots ordalydelsen har i praxis antagits, att detta stadgande endast skulle innefatta en presumtion om vållande från ägarens eller innehavarens sida. Denna presumtion kan dock endast motbevisas i vissa fall, bl. a. om den skadelidande själv varit vållande till skadan eller om force majeure föreläget. Den nyss återgivna bestämmelsen i code civil har upptagits i flera andra romanska länder.

Ifrågavarande spörsmål har i *Schweiz* reglerats i obligationsrättens art. 56, som innehåller följande regler. För skada, som anställs av ett djur, ansvarar den som innehar djuret, såframt han icke visar, att han använt all

av omständigheterna påkallad omsorg i fråga om förvaring av djuret och tillsyn över detsamma eller ock att skadan skulle hava uppstått även vid användande av sådan omsorg. Innehavaren äger regressrätt, om djuret blivit uppeggat av annan person eller av ett djur som tillhört någon annan.

I *Tyskland* behandlas ersättning för skada av djur i § 833 Bürgerliches Gesetzbuch. Första stycket i denna paragraf har följande lydelse. Blir genom ett djur en människa dödad eller skadad eller en sak skadad, är den som innehar djuret förpliktad ersätta skadan. Ursprungligen innehöll lagrummet icke något ytterligare stadgande. Genom en lag av år 1908 blev emellertid den nu angivna ersättningsplikten inskränkt genom tillägg av ett andra stycke med följande innehåll. Ersättningsplikten inträder icke, då skadan orsakats genom ett husdjur, som är avsett att användas i innehavarens yrke eller förvärvsverksamhet eller tjäna till hans uppehälle, samt antingen innehavaren iakttagit erforderlig omsorg i uppsikten över djuret eller ock skadan skulle hava inträtt även vid användandet av denna omsorg. Den mindre stränga ersättningsplikt, som sålunda stadgats i andra stycket, gäller såsom här angivits endast beträffande husdjur — dit bl. a. hundar räknas — och endast om djuret i fråga är avsett att tjäna vissa ekonomiskt nyttiga ändamål. Såsom innehavare av djur (»Tierhalter») skall enligt rättspraxis anses allenast den som i eget intresse övertagit djurets försörjning under en icke alltför kort tidrymd.

De ordningsföreskrifter och straffbestämmelser, vilka finnas i de icke nordiska ländernas lagstiftning, lämnas här åsido.

Förslag i ämnet.

Vid 1919 års lagtima riksdag anfördes i en i andra kammaren väckt *motion* (nr 6), att gällande lagbestämmelser om skadegörande hundar visat sig ineffektiva, när det gällde att bereda på sommarbete utsläppta fårhjordar skydd mot kringströvande hundar. Detta hade medfört stora olägenheter för fåraveln, varjämte det svåra djurplågeri, som försigginge, ur rent djurskyddsvänlig synpunkt motiverade, att åtgärder vidtoges. Motionären hemställde, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådana ändringar i gällande lag och författningar angående hundägares skyldigheter, att ett mera betryggande skydd mot kringströvande okynneshund bereddes får på betesmark och att framkomliga vägar öppnades för försumlig hundägares dömande till skadestånd i förekommande fall av skadegörelse genom okynneshund.

Andra lagutskottet yttrade i sitt över motionen avgivna utlåtande (nr 3), att 1893 års lag visat sig otillräcklig för det avsedda syftet. Missförhållanden förekomme och vore ingalunda sällsynta i skilda delar av landet. De vållade skadorna vore avsevärda. Anledningen till att lagen icke medfört avsedd verkan vore att söka — förutom i svårigheten vid bevisning angående vållandet av förelupen skada — i begränsningen av hemdjurägarens

rätt till förebyggande inskridande mot okynnesshund till sådan hund, »som biter folk eller fä». Bevisning i sådant avseende torde ofta möta svårighet. Efter en hänvisning till 19 § i dåvarande lag om rätt till jakt framhöll utskottet, dels att ansvar syntes böra ifrågasättas för ägare till en för hemdjur farlig hund, därest hunden löpte ute å tid, då får hålles å bete, dels ock — beträffande hemdjurägarens befogenhet till preventivt ingripande — att i stället för den bevisning om hundens farlighet, som krävdes för dess oskadliggörande, presumption om farlighet borde berättiga till ett inskridande, som möjligen borde få ske genom hundens dödande och eljest genom dess upptagande.

Utskottet hemställde slutligen, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhänga, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i gällande lagbestämmelser, att ett mera betryggande skydd mot skada å hemdjur genom okynnesshund bereddes.

Riksdagen biföll utskottets hemställan. (Skrivelse den 11 februari 1919, nr 14.)

Sedan ett antal yttranden infordrats över denna riksdagens skrivelse, beslöt Kungl. Maj:t den 7 december 1928, att skrivelsen ej skulle till någon vidare åtgärd föranleda.

Styrelsen för svenska fåravelsföreningen jämte ett antal föreningens medlemmar hemställde i skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 mars 1931, att frågan om åtgärder emot hundars skadegörelse på får måtte tagas under förnyat övervägande. Därvid åberopades viss utredning om skador, som kringströvande hundar tillfogat betande får.

Vidare påyrkade *kyrkoherden Samuel Gabrielsson* i Rättvik i skrivelse den 28 januari 1935, att Kungl. Maj:t skulle taga i övervägande vilka åtgärder, som borde vidtagas gentemot utelöpande argsinta och opålitliga hundskatur.

Riksförbundet landsbygdens folk hemställde i skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 juni 1938 om en omarbetning av gällande bestämmelser rörande ansvarighet för skada, som orsakats av husdjur. I denna skrivelse anförde förbundet bl. a. följande. Under senare år hade vid upprepade tillfällen yppat sig svårigheter vid reglering av skador, som åstadkommits av husdjur. Stadgandena därom i 22 kap. 7 § byggningsbalken avsåge helt andra förhållanden än de nu rådande. Förbundet yrkade därför, att detta lagrum skulle upphävas. I stället borde i 6 kap. strafflagen införas bl. a. bestämmelser om att ägare till husdjur i regel skulle till fullo svara för den skada, som djuret orsakat, såframt ej den skadelidande själv varit vållande till olyckan.

Efter remiss avgav *lantbruksstyrelsen* utlåtande över sistnämnda framställning. Styrelsen yttrade därvid bl. a., att det icke syntes föreligga något större praktiskt behov av ny lagstiftning i nu angivna ämne, varför styrelsen hemställde, att förbundets framställning icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Skulle emellertid en revision anses erforderlig, borde denna enligt styrelsens mening innebära, att ersättning vid skada skulle utgå till fullo samt att ansvarigheten reglerades i enlighet med bestämmelserna

i lagen om ägofred. Sålunda borde ansvarigheten utsträckas att omfatta icke blott ägare av djur utan även den som till underhåll eller nyttjande mottagit detsamma.

Sedan *riksdagen* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 mars 1935 (nr 61) i anledning av väckta motioner anhållit om utredning angående en särskild lag om djurskydd och vad därmed ägde samband, tillkallade *chefen för justitiedepartementet*, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, den 5 maj 1937 en utredningsman, revisionssekreteraren G. A. Bouveng, jämte tre sakkunniga och en sekreterare att verkställa ifrågavarande utredning.

Utredningsmannen avgav den 1 november 1938 ett *betänkande med förslag rörande djurskyddslagstiftning* (statens offentl. utredn. 1938: 36), vilket förutom förslag till djurskyddslag och vissa andra författningsförslag innehöll ett förslag till lag om okynnes och skadegörande hundar.

I betänkandet anförde *utredningsmannen* rörande den här föreliggande frågan bl. a. följande:

Någon vare sig fullständig eller eljest tillförlitlig statistik angående den skadegörelse, som löslöpande hundar föröva därigenom att de ofta ihjälbita eller driva på bete gående får, torde icke kunna åstadkommas. Den utredning, varmed svenska fåravelsföreningens styrelse beledsagat sin framställning, visar emellertid oförtydligt hän på att dylik skadegörelse förekommer i avsevärd utsträckning och att densamma är förenad med ett många gånger upprörande djurplågeri. Icke endast hänsynen till dem vilka bedriva fåravel utan även djurskyddssynpunkter tala alltså för möjligast effektiva bekämpande av nu ifrågavarande kategori hundar. Att gällande bestämmelser härutinnan äro otillräckliga har framgått såväl av vad som i förevarande ärende hittills förekommit som av de överväganden, som utredningsmannen företagit tillsammans med de sakkunniga. Det är emellertid icke endast i fråga om möjligheten att effektivt ingripa mot och oskadliggöra skadehundarna som den gällande lagstiftningen visat sig behäftad med brister. Jämväl fårägarnas möjlighet att med tillämpning av gällande lags bestämmelser utfå ersättning för ihjälbitna eller till döds hetsade får måste anses alltför ringa. En revidering av gällande lagstiftning i syfte att i möjligaste mån undanröja de nu angivna bristerna har därför synts utredningsmannen ofrånkomlig.

Vad då först angår frågan om införande av bestämmelser, som skulle göra det möjligt att effektivt ingripa mot och göra slut på här avsedd skadegörelse å får, synes det utredningsmannen, att sådana bestämmelser lämpligen skulle kunna åstadkommas genom en utbyggnad av de stadganden, som för närvarande finnas upplagda i första stycket av 1893 års lag. Främst har därvid tagits under övervägande, huruvida för tillämpning av dessa stadganden då det gäller får måste krävas, att hundens egenskap att vara okynnes hund skall ha tagit sig uttryck i vana att bita folk eller få. Därvid har det synts utredningsmannen, att särskilt avseende bör fästas vid den omständigheten att en hund genom att blott driva en fårhjord kan, därigenom att djuren skingras, tillfoga ägaren allvarliga besvärigheter och icke obetydliga kostnader, då han skall samla ihop de skingrade djuren. Hans kostnader bli givetvis än större, därest drivandet pågår tills djuren slupa av utmatning. Utredningsmannen finner i betraktande härav det nödvändigt att låta bestämmelsen angående innesängande av okynnes hund bli tillämplig även å hund, som driver får. Då en sådan hund emellertid icke

gärna kan vålla skada å annan tid än den, då får i trakten hållas å bete, torde sagda bestämmelse kunna inskränkas till sådan tid.

Enligt gällande lag må löslöpande okynnes hund dödas av en var, om den anträffas utanför område, varöver hundens ägare eller annan som har hunden i vård äger förfoga. Erfarenheten har visat att värdet av denna bestämmelse icke kan anses särdeles stort, enär den även i andra fall än där det skyddande området är tämligen vidsträckt medför en allenast liten möjlighet att oskadliggöra en fårbitande hund, vilken efter sina vanligen nattliga strövtåg drager sig tillbaka till detta »basområde». Utredningsmannen har därför funnit bestämmelsen böra kompletteras sålunda, att möjlighet gives att döda hunden även inom det ifrågavarande området, om den icke hålles bunden eller instängd eller eljest under omedelbar tillsyn av ägaren eller annan, som har hunden i sin vård, t. ex. en ägarens familjemedlem eller anställd eller en mera stadigvarande innehavare av hunden. En sådan utsträckt rätt att döda hund måste emellertid kringgärdas med betryggande garantier mot missbruk. Detta synes kunna ske genom föreskrift att det skall ankomma på myndighet, lämpligen polischefen i orten, att föranstalta om hundens dödande. Givetvis skall polischefens ingripande icke kunna hindras t. ex. därigenom, att hunden tillfälligtvis kopplas upp.

Även om de mest verksamma lagbestämmelser införas, syftande till att förebygga löslöpande hundars skadegörelse å får, torde man fortfarande vara tvungen att räkna med åtskilliga fall, där hundar döda, sarga eller skingra får. Det gäller därför att vid sidan av dessa bestämmelser av skydds-karaktär införa stadganden, som medverka till att fårägaren vid sådana tillfällen i största möjliga utsträckning utfår ersättning för honom tillfogad skada. Förutsättningarna härför äro enligt gällande lag uppenbarligen dels att det kan konstateras vilken ägares eller innehavares hund som tillfogat skadan, och dels att hundägaren, respektive innehavaren är solvent för skadeståndsbeloppet.

Skadegörelse av ifrågavarande art sker ofta i avskilt belägna trakter, fjärran från människoboningar. Ofta förövas den därjämte under den mörkare delen av dygnet. Det är därför ingalunda förvånande, att fårägaren endast mera sällan kan bilda sig en absolut säker uppfattning om vilken eller vilka hundar som varit framme, ehuru han väl mången gång hyser starka och välgrundade misstankar åt visst håll. Än mera sällan lyckas han bevisa, vem som förorsakat skadan.

Med hänsyn tili de sålunda föreliggande faktiska förhållandena har utredningsmannen funnit verksam hjälp åt fårägarna, då det för dem gäller att erhålla ekonomisk gottgörelse för skada, orsakad av hundar, icke kunna beredas dem med mindre de nu rådande kraven på bevisning om skadans uppkomst väsentligen eftergivnas. Utredningsmannen har så mycket mindre funnit betänkligheter mot ett stadgande av sådan innebörd som det även ur andra synpunkter måste anses förkastligt, att hundar stryka fritt omkring. Utredningsmannen föreslår därför, att därest det ej kan utrönas vilken ägares hund förövat skadegörelse å får, skall så anses, som hade skadan orsakats av hund, vilken vid tidpunkten för skadegörelsen löpte lös i den nejd, där skadegörelsen förövats. En bevisning härom torde visserligen icke heller alltid bli så lätt att åvägbringa, men lär, särskilt när någon eller några hundar äro misstänkta för tidigare angrepp mot får, ofta kunna ske genom en av vittnen verkställd kontroll vid sådan hunds hemvist.

I vissa fall skulle emellertid den nu uppställda bevisregeln kunna leda till obilliga eller rentav orimliga resultat. Hundens ägare har därför föreslagits

skola kunna gå fri från ansvarighet, därest det göres antagligt, att hunden icke åstadkommit skadan. Måttet av den bevisning, som sålunda skall fordras, torde endast kunna avgöras i varje särskilt fall. Här må endast framhållas, att ett ytterligare allvarligt indicium för skadegörelsen, utöver själva löslöpandet i den kritiska nejden, i allmänhet torde omöjliggöra en sådan hundägarens friande bevisning.

Vad härefter vidkommer den andra förutsättningen för att fårägaren skall kunna få ersättning för honom åsamkad skada, nämligen att hundägaren är solvent för skadeståndsbeloppet, måste man beräkna, att brister i solvensen härvidlag liksom i andra skadeståndssituationer kunna vara för handen. En obligatorisk ansvarighetsförsäkring för hundar skulle kunna avlägsna på nämnda brist beroende förlustrisker. Utredningsmannen har emellertid icke ansett nog starka skäl föreligga att föreslå införandet av ett så genomgripande och omständligt institut.

Huvudsakligen på grundval av de nu anförda motiven upptog utredningsmannen i sitt förut omnämnda *förslag till lag om okynnes och skadegörande hundar* följande stadganden. Okynnes hund, som biter folk eller hemdjur, må ej vara lös. Hålles ej hund som nyss sagts bunden eller instängd eller eljest under omedelbar tillsyn av ägaren eller annan, som har hunden i sin vård, må polischefen i orten föranstalta om dess dödande. Anträffas sådan hund å område, varöver hundens ägare eller vårdare ej äger förfoga, må den av en var dödas. (1 §.) De nu återgivna bestämmelserna skola, under tid då får hållas å bete i trakten, även gälla beträffande hund som driver får. (2 §.) Göres av hund skada å hemdjur, gälde hundens ägare skadan fullt. Kan det ej utrönas, vilken ägares hund förövat sådan skadegörelse, skall så anses som hade skadan orsakats av hund, vilken vid tidpunkten för skadegörelsen löpte lös i den nejd där skadegörelsen förövades; dock vare hundens ägare fri från ansvarighet, därest det göres antagligt att hunden icke åstadkommit skadan. (3 §.)

Genom lagen, vars bestämmelser skulle träda i stället för vad 22 kap. 6 och 7 §§ byggningsbalken innehölle däremot stridande, skulle 1893 års lag upphävas.

Över betänkandet avgåvos *remissyttranden* av ett stort antal myndigheter och organisationer, däribland lantbruksstyrelsen, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser — vilka i sin tur infortrade utlåtanden från respektive hushållningssällskaps förvaltningsutskott — veterinärhögskolans lärarekollegium, riksförbundet landsbygdens folk, ett flertal djurskyddsföreningar, svenska fåravelsföreningen och svenska kennelklubben.

Flertalet yttranden innehöllo icke något allmänt uttalande om det nu ifrågavarande lagförslaget. *Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* och *svenska fåravelsföreningen* tillstyrkte emellertid uttryckligen detta förslag. Därvid framhöll förvaltningsutskottet, att förslaget syntes väl avvägt och skulle fylla ett framträdande behov. Att åstadkomma bättre skydd för fåraveln mot skadegörelser av hundar, vilka skadegörelser inom Östergötlands län i många fall avsevärt försvårade eller rent av omöjliggjorde en lönande fårskötsel, vore enligt förvaltningsutskottets mening tvivelsutan påkallat.

Utredningsmannens förslag om ingripande mot okynnes hund, som biter folk eller hemdjur, föranledde *nordiska djurskyddsföreningen* till den anmärkningen, att bestämmelsen borde avse jämväl hund, som skadade villebråd.

Däremot ansåg *svenska kennelklubben* nämnda bestämmelse vara alltför vidsträckt. Enär uttrycket »hemdjur» omfattade t. ex. höns och kaniner, skulle enligt kennelklubben orimliga konsekvenser uppkomma särskilt för yngre jakthundar, vilka under en viss utvecklingsperiod normalt dreve eller sökte bita dylika djur.

Veterinärhögskolans lärarekollegium framhöll, att förbudet mot att låta okynnes hund vara lös icke borde gälla, om hunden vore försedd med fullgod munkorg.

Länsstyrelsen i Uppsala län och *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i samma län* påyrkade en bestämd definition av uttrycket »hund som driver får». *Svenska fåravelsföreningen* anmärkte, att fåren kunde utsättas för lösdrivande hundar utan att hållas å bete. Under fårens utgång på vintern för motion och hälsa vore de lika utsatta för hundars skadegörelse som under direkt betesgång. *Landssekreteraren i Jönköpings län* gjorde i skiljaktig mening mot länsstyrelsens beslut en liknande anmärkning och föreslog, att uttrycket »hållas å bete» skulle utbytas mot »hållas ute».

Förslaget att hundägare i visst fall skulle gälda ersättning för skada å hemdjur, även om det icke visats, att hans hund orsakat skadegörelsen, mötte gensagor i flera yttranden. Sålunda anförde *länsstyrelsen i Södermanlands län* och *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i samma län*, att de icke kunde biträda detta förslag. Även *länsstyrelsen i Stockholms län* ställde sig tveksam härtill.

Riksförbundet landsbygdens folk fann detta stadgande ha fått en utformning, som mycket lätt medgäve möjlighet till trakassering och som kunde skapa helt olidliga förhållanden i en bygd. De övriga föreslagna bestämmelserna lämnade tillräckliga möjligheter att hålla efter okynneshundar. Skadegörelse från hundarnas sida genom rivande av får förekomme visserligen, men man finge icke överdriva denna skadegörelse, något som enligt förbundets uppfattning skett i den argumentering, som framförts rörande skärpta bestämmelser.

Från *svenska kennelklubbens* sida framhölls särskilt, att den föreslagna eftergiften i avseende å kravet på bevisning skulle leda till allvarliga konsekvenser för ägare av stövare. Så snart skada skett å t. ex. ett betesfår inom ett område, där vid tidpunkten för skadan jakt med drivande hundar ägt rum, torde i allra flesta fall frestelsen att ange de jagande hundarna som skadegörare vara alltför stor för att sådan angivelse ej skulle äga rum. Sämjan grannar emellan vore på landet ej alltid den bästa, och jakten hade ju alla tider varit en källa till tvistigheter. Visserligen ginge hundägaren fri från ansvarighet, därest det gjordes antagligt, att hans hund ej åstadkommit skadan, men med hänsyn till de former, under vilka stövarjakt bedreves, vore det nära nog omöjligt att prestera en friande bevis-

ning, och den föreslagna bevisregeln komme följaktligen att leda till fullkomligt orimliga resultat. Kennelklubben ville därför med skärpa framhålla vikten av att bevisskyldigheten skulle åligga den som lidit skadan i enlighet med nu gällande bestämmelser och ej hundägaren.

Beträffande den av utredningsmannen berörda frågan om ansvarsförsäkring för hundar anförde *länsstyrelsen i Uppsala län och länets hushållningssällskaps förvaltningsutskott*, att det borde övervägas, huruvida icke en obligatorisk sådan försäkring kunde införas för alla hundar gällande här avsedda skador och med premiebetalning eventuellt i samband med hundskatten. Enligt inhämtade upplysningar kunde frågan ur försäkringsteknisk synpunkt utan svårighet lösas och premierna skulle, med den stora försäkringsstock och de relativt små risker, som därvid skulle förekomma, ställa sig blygsamma jämfört med nuvarande premier vid ansvarsförsäkring för hund, avseende alla förekommande skador.

Svenska fåravelsföreningen återupptog i skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 april 1940 frågan om hundars skadegörelse å får. Föreningen hemställde i denna skrivelse dels om förslag till speciallagstiftning angående avsättande av kommunala hundskattemedel till en särskild fond, ur vilken ersättning skulle utgå för skada, som okynnes hund vållat å får, dels ock om förslag till lagstiftning angående ökad möjlighet för fårägare att avliva okynnes hund, som jagade, reve eller dödade hans får.

Gotlands läns hushållningssällskap förklarade i skrivelse till Kungl. Maj:t, att sällskapet instämde i förslaget om en särskild skaderegleringsfond av hundskattemedel.

Över dessa båda framställningar infordrades yttrande från *lantbruksstyrelsen*. Enligt styrelsens mening vore gällande bestämmelser om rätt att oskadliggöra hundar, som utövade skadegörelse å hemdjur — särskilt får å betesgång — liksom ock reglerna om hemdjursägares rätt till ersättning för sådan skadegörelse icke tillräckligt effektiva. Med hänsyn till rådande försörjningsläge i fråga om ull och ullprodukter vore det en allmän angelägenhet av vikt att bereda fåraveln det stöd, som en skärpning av lagstiftningen otvivelaktigt skulle skänka. Ett genomförande av utredningsmannens tidigare omnämnda förslag skulle innebära en i väsentliga avseenden tillfredsställande åtgärd. Därigenom skulle dock icke ersättningsfrågan lösas för det fall, att hundägaren icke förmådde gälda skadeståndsbeloppet. Enligt styrelsens förmenande kunde en obligatorisk ansvarsförsäkring för hundar erbjuda så stora fördelar, att en sådan syntes böra komma till stånd, även om dess anordnande skulle vara förenat med vissa svårigheter. Det vore icke heller otänkbart, att ett effektivt institut för reglering av ifrågavarande skador skulle kunna inrättas jämväl på grundval av hundbeskattningen. Styrelsen förordade därför en utredning i dessa frågor.

Vidare avgav *styrelsen för svenska landskommunernas förbund* yttrande över nu ifrågavarande framställningar. Förbundet förklarade sig icke ha något att erinra mot utvidgade möjligheter för fårägarna att freda sina djur

mot skadegörande hundar. Men därmed borde förbindas klara bestämmelser, som i möjligaste mån förebyggde missbruk. Icke endast fårägare utan även ägare av mindre husdjur borde omfattas av lagstiftningen. Av olika skäl ansåge styrelsen det icke lämpligt att använda hundskattemedel för reglering av skador, som vållats av hundar. Styrelsen tillstyrkte en utredning om åtgärder till åstadkommande av bättre skydd mot okynnes hund. Utredningen borde dock icke begränsas till att avse allenast skydd för fåraveln. Vidare borde till prövning upptagas frågan om skadereglering på annan grundval än med anlitande av hundskattemedel.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 september 1941 hemställde *hushållningssällskapens ombud* om skyndsamma åtgärder till fårhållningens skydd mot skadegörelse av hund. Ombuden instämde därvid i de synpunkter, som svenska fåravelsföreningen anfört i sin förut återgivna skrivelse den 11 april 1940.

Med anledning av ombudens skrivelse hemställde *lantbruksstyrelsen*, att åtgärder i ämnet måtte vidtagas i enlighet med vad styrelsen förordat i sitt yttrande över svenska fåravelsföreningens och Gotlands läns hushållningssällskaps framställningar.

Med utgångspunkt från vad sålunda förekommit har frågan om lagstiftning angående tillsyn över hundar varit föremål för ytterligare överväganden inom justitiedepartementet.

**Departement-
chefen.**

Hundar användas för ett flertal, ganska olikartade ändamål i människans tjänst. Visserligen finns i det moderna samhället mindre behov av vakt- och vallhundar än under mera primitiva förhållanden, men i stället tagas hundar i anspråk för nya uppgifter, t. ex. i polisväsendet, vid krigsmakten och i blindvården. Till jakt och sällskap brukas alltså ett stort antal hundar.

Användandet av hundar medför emellertid alltid en viss risk för att de skola orsaka skadegörelse å människor, djur eller annan egendom. Även om denna risk i allmänhet är ganska ringa, kan skadan i enskilda fall bli av allvarligaste slag, såsom nyligen inträffade olyckor visa. Det är därför av vikt, att sådana åtgärder vidtagas, som äro ägnade att motverka denna fara.

Av grundläggande betydelse är därvid frågan om hundarnas arvsanlag och uppfostran. Erfarenheten visar, att skadegörelse, som begås av hundar, ofta vållas av sådana djur, som äro behäftade med något fel. Det är då fråga om vad gällande lag av år 1893 med ett ålderdomligt uttryck kallar »okynnes hund, som biter folk eller få». Farliga egenskaper hos hundar kunna stundom uppstå som följd av någon sjukdom, men torde i allmänhet ha sin grund i dåliga arvsanlag eller felaktig uppfostran. Genom kennelarbetet sker ett medvetet urval vid hundarnas fortplantning, och genom dressyr inpräglas vissa vanor och reaktioner hos hundarna. En allmänt genomförd avelskontroll efter sunda principer och en riktig uppfostran av hundarna torde på längre sikt vara av största betydelse för att nedbringa riskerna för skadegörelse. Frågan om behovet av åtgärder från det allmännas sida för att främ-

ja en önskvärd utveckling på dessa områden påkallar vissa närmare undersökningar. Denna fråga har upptagits till behandling inom jordbruksdepartementet och skall därför icke vidare behandlas i detta sammanhang.

Den här föreliggande uppgiften är att på lagstiftningens väg söka åvåga-bringa en betryggande tillsyn över hundar, så att faran för skadegörelse i möjligaste mån avlägsnas, och att i samband därmed reglera frågan om ersättning i de fall, då skada likväl uppstår. För att tillgodose dessa syftemål har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag om tillsyn över hundar*.

Såsom 1 § i förslaget har upptagits en allmän regel om att hund skall hållas under sådan tillsyn, som med hänsyn till dess natur och övriga omständigheter erfordras för att hindra att den orsakar skada. Huru sträng tillsynen bör vara och på vilket sätt hunden skall hållas under kontroll, får bli beroende — förutom av hundens egenskaper — av traktens bebyggelse, folk- och trafiktäthet, förekomsten av andra husdjur, det ändamål, för vilket hunden användes, samt övriga föreliggande omständigheter.

Särskilt beträffande mera farliga hundar är det emellertid icke tillräckligt med en sådan allmän tillsynsregel. Såsom tidigare angivits finnas redan enligt nu gällande lagstiftning vissa möjligheter att ingripa gentemot hundar under särskilda förutsättningar. Enligt 1893 års lag får okynnes hund, som biter folk eller fä, ej vara lös. Om sådan hund anträffas å område, varöver hundens ägare eller annan, som har hunden i vård, ej äger förfoga, har vem som helst rätt att döda hunden. Vidare kan länsstyrelsen med stöd av landshövdinginstruktionen meddela den som har en farlig hund föreläggande vid vite att på lämpligt sätt taga vård om hunden. I städer och andra samhällen, där ordningsstadgan för rikets städer är gällande, kan magistrat eller annan lokal myndighet utfärda särskilda ordningsföreskrifter rörande utelöpande hundar.

Den sist berörda regleringen genom kommunala ordningsföreskrifter synes på ett praktiskt sätt fylla behovet av de speciella åtgärder, som påkallas i städer och stadsliknande samhällen. Genom att särskilda föreskrifter meddelas för varje ort möjliggöres en anpassning efter de växlande förhållandena i större och mindre samhällen och inom olika delar av samma samhälle.

Bortsett från denna reglering äro emellertid de nuvarande möjligheterna att ingripa mot farliga hundar icke tillräckligt omfattande. Även i övrigt kunna vissa erinringar göras mot de gällande bestämmelserna. Det i 1893 års lag stadgade förbudet mot att låta särskilt farliga hundar gå lösa bör emellertid i princip bibehållas. Såsom förut framhållits äro vissa hundar behäftade med sådana egenskaper, att det föreligger större risk för skadegörelse genom dem än genom hundar i allmänhet. Detta gäller framför allt i fråga om hundar, som ha benägenhet att bitas. Denna egenskap brukar så ofta taga sig uttryck, att den snart blir bekant för dem som ha vård om dylika, s. k. bitska hundar, även om angreppen icke riktas mot dem själva. Dessa hundägare böra därför i regel ha anledning att hålla sträng kon-

troll över djuren utan att avvakta särskilt föreläggande härom från någon myndighet. Utredningsmannen har, i nära anslutning till gällande lag, föreslagit en bestämmelse av innehåll, att okynnes hund, som biter folk eller hemdjur, ej må vara lös. Avfattningen av förbudet synes lämpligen kunna jämkas så, att det avser hund, som visat benägenhet att bita människor eller hemdjur. För tydlighetens skull kan angivas, att förbudet avser hundens vistelse utomhus. Naturligtvis bör det dock vara tillåtet att hålla hunden inom en väl inhägnad hundgård. Det torde även saknas anledning att låta förbudet gälla för sådana fall, då hunden hålles inom trädgård eller annat område, som är inhägnat på betryggande sätt och till vilket utomstående personer ej äga tillträde. Däremot synes det knappast tillrådligt att låta dessa hundar gå lösa med munkorg, såsom veterinärhögskolans lärarekollegium föreslagit. De djur, varom här är fråga, tillhöra ofta vissa större hundraser, och de kunna även med munkorg orsaka avsevärd skada t. ex. genom att rusa på barn eller förfölja boskap. I enlighet med vad nu anförts har i lagförslagets 2 § stadgats, att sådan hund som visat benägenhet att bita människor eller hemdjur ej må vara lös utomhus, såframt den icke hålles inom område, som är betryggande inhägnat och till vilket utomstående ej äga tillträde.

I de framställningar och förslag om ny lagstiftning, för vilka förut redogjorts, har särskild uppmärksamhet ägnats åt sådana hundar, som äro behäftade med oarten att driva får. Det har därvid framhållits, att dylika hundar vid upprepade tillfällen angripit fårhjordar och anställt betydande skador, samt att de anfallna fåren brukat åsamkas synnerligen svåra lidanden. Såsom utredningsmannen påpekat kan en hund, utan att bita något djur, vålla stor skadegörelse genom att blott driva en fårhjord. Om en hund är behäftad med egenskapen att vilja driva får, kan den alltså vara farlig, även om den icke brukar bitas. I anslutning till vad utredningsmannen föreslagit torde därför förbudet mot att låta s. k. bitska hundar gå lösa utsträckas att omfatta även sådana hundar, som visat benägenhet att driva får. Utredningsmannen har framhållit, att bestämmelsen härom endast behövde gälla, då får hållas å bete i trakten. I vissa remissyttranden har med anledning härav påpekats, att samma risk föreligger, då får gå ute om vintern utan att beta. Med hänsyn härtill synes förbudet mot att låta färdrivande hundar gå lösa böra gälla, när får överhuvud taget hållas ute i trakten. Stadgande härom har jämväl upptagits i förslagets 2 §.

För att de nu behandlade förbudsbestämmelserna skola bli tillämpliga, måste fordras bevisning om att den hund, varom fråga är, visat benägenhet att bita människor eller hemdjur eller att driva får. Det finns säkerligen ej sällan behov av ingripande mot en viss hund, som på goda grunder kan anses farlig, även om dylik bevisning icke med säkerhet kan förebringas. Enligt gällande rätt kan, såsom förut nämnts, länsstyrelsen meddela hundägare föreläggande vid vite att på visst sätt taga vård om hunden. Att för dylikt ändamål taga länsstyrelsen i anspråk är dock icke en praktisk anordning, och det torde icke heller ha skett i någon större utsträckning. Den lämpligaste

formen för ett sådant ingripande synes i stället vara, att den lokala polischefen meddelar erforderlig föreskrift om hundens vård. Bemyndigande för polischefen att företaga sådan åtgärd har upptagits i 3 § av lagförslaget. Såsom förutsättning för polischefens ingripande föreslås där endast, att hunden kan antagas vara farlig för människor eller hemdjur. Att jämväl låta polischefen ingripa enbart därför att en hund på annat sätt, t. ex. genom skälalande eller orenlighet vållat otrevnad för närboende, synes knappast påkallat. I den mån sanitära olägenheter uppstå inom städer och andra mera tätbebyggda samhällen, kan hälsovårdsnämnden ingripa med stöd av 19 § hälsovårdsstadgan. Det närmare innehållet av sådan föreskrift, som polischefen meddelar, bör anpassas efter vad som befinnes påkallat med hänsyn till hundens natur och övriga omständigheter i det särskilda fallet. Polischefen kan exempelvis meddela föreskrift om att hunden skall hållas bunden eller instängd på samma eller liknande sätt, som avses med den generella förbudsbestämmelsen i förslagets 2 §. Det kan också stundom befinnas lämpligt att endast föreskriva, att en hund skall vara försedd med betryggande munkorg. Förbudet kan begränsas att avse vissa tider på dygnet eller året eller vissa närmare angivna platser. Det bör naturligtvis icke finnas något hinder mot att polischefen, för att undanröja möjlighet till tvekan, meddelar föreskrift även beträffande en hund, som kan antagas falla under den generella bestämmelsen i 2 §.

Föreskrift, som meddelas av polischefen, bör genom dennes försorg bevisligen delgivas hundens ägare. Om någon annan övertagit ansvaret för hundens vård, bör denne inträda i ägarens ställe även i de hänseenden, som avses i lagen. Frågan är härvid icke blott vem polischefens föreskrift skall riktas till, utan även vem som skall bära ansvaret för hundens skadegörelse enligt de regler härom, som i det följande skola behandlas. Om en person endast rent tillfälligtvis, t. ex. under en promenad, fått hand om hunden, bör han emellertid icke likställas med ägaren, utan det måste föreligga ett mera fast vårdnadsförhållande. Den gränsdragning mellan olika fall, som härvid erfordras, kan lämpligen göras på samma sätt som skett i likartade föreskrifter om vårdnad och skadeståndsskyldighet i 1 och 47 §§ lagen om ägofred. I enlighet med vad där stadgas skall alltså jämlikt förslaget i ägarens ställe inträda annan, som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande.

Enligt vad förut angivits innehåller lagförslaget dels ett direkt förbud att låta s. k. bitska och fårdrivande hundar vara lösa och dels ett bemyndigande för polischefen i orten att meddela särskilda vårdnadsföreskrifter beträffande hundar, som kunna antagas vara farliga. Efterlevnaden av dessa stadganden kan sanktioneras på flera olika sätt. Utredningsmannen har, i anslutning till 1893 års lag, föreslagit att, om hund, som icke får gå lös, anträffas å område, varöver hundens ägare eller vårdare ej äger förfoga, hunden må dödas av envar. Därjämte innehåller utredningsmannens förslag den bestämmelsen, att polischefen i orten äger föranstalta om dödande

av sådan hund, som nyss sagts, om den ej hålles bunden eller instängd eller eljest under omedelbar tillsyn av ägaren eller vårdaren.

Befogenhet för polischefen att låta döda farliga hundar, som icke hållits under föreskriven vård, synes vara erforderlig ur säkerhetssynpunkt och dessutom ägnad att verksamt bidra till efterlevnaden av lagens och polischefens föreskrifter. I 4 § av det här föreliggande lagförslaget har polischefen därför tilldelats denna befogenhet. För utövningen härav skall icke behöva påvisas, att hunden kommit lös genom någons försummelse. Ej heller torde det böra krävas, att hunden blir upptagen av polis, medan den går lös; även om den åter blivit instängd, skall polischefen ha rätt att föranstalta om dess dödande. Polischefen skall emellertid icke vara skyldig att låta döda varje hund, som olovligen varit lös. I stället bör han i varje särskilt fall pröva, huruvida denna åtgärd befinnes nödvändig ur säkerhetssynpunkt. Om en hund rent tillfälligtvis sluppit ut och ett upprepande härav ej behöver befaras, torde hunden sålunda i regel icke böra dödas. Däremot kan det vara lämpligt, att polischefen i ett sådant fall erinrar hundens ägare eller innehavare om risken av att så kan ske, om hunden framdeles icke hålles under nödig kontroll.

Vissa invändningar kunna resas mot förslaget att bibehålla rätten för envar att döda farliga hundar utan att det sker för att avvärja ett angrepp. Det synes dock icke lämpligt att borttaga det skydd, som denna rätt medför, särskilt för fåraveln och boskapsskötseln. I den föreslagna lagen har därför upptagits stadgande härom i 4 §. Stadgandet avser såväl de hundar, som avses med det direkta förbudet i lagens 2 §, som de hundar, för vilka polischefen meddelat särskilda föreskrifter enligt 3 §. Såsom förutsättning för rätten att ingripa skall gälla, att hunden icke hållits under stadgad kontroll — vare sig detta berott på någons försummelse eller ej — samt att hunden anträffas på område, varöver hundens ägare eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande ej äger förfoga.

Möjligen erfordras icke någon ytterligare sanktion av de föreslagna bestämmelserna. För att öka dessas effektivitet har emellertid i lagförslagets 4 § även stadgats straffansvar. Detta skall enligt förslaget kunna drabba icke endast en hunds ägare eller innehavare utan var och en som är vållande till att en hund kommit lös i strid mot bestämmelserna i 2 § eller till att överträdelse skett av vårdningsföreskrift, som polischefen meddelat jämlikt 3 §. Enligt allmänna straffrättsliga regler torde i subjektivt hänseende för straffbarhet böra krävas kännedom om hundens natur i det förra fallet och om den meddelade föreskriften i det senare.

Skyldigheten att ersätta skador, som orsakas av hundar, är ofullständigt reglerad i gällande lagstiftning och har icke heller blivit klart bestämd genom rättspraxis. I 1893 års lag stadgas härom, att skada, som hund gör å hemdjur, skall fullt gäldas av hundens ägare. Utredningsmannen har i sitt förslag bibehållit denna bestämmelse, som alltså blott reglerar skada å hem-

djur men för detta fall ålägger hundens ägare skadeståndsplikt oberoende av om han gjort sig skyldig till någon försummelse i avseende å tillsynen över hunden. Beträffande ansvarigheten för skador av andra slag — i främsta rummet personskador — lämnar rättspraxis, såsom nyss antytts, icke någon säker ledning. Det har framhållits i redogörelsen för gällande rätt, att skyldigheten att ansvara för dylik skada ofta grundats på den skadegörande hundens förut ådagalagda farlighet. I andra fall har skadeståndsskyldigheten byggts på den allmänna principen om vållande, nämligen genom underlåtenhet att hålla erforderlig tillsyn över hunden. Slutligen har även i rättspraxis skadeståndsansvar ansetts föreligga utan att någon försummelse påvisats, varvid dock möjlighet till friande motbevisning lämnats öppen.

Vid en reglering av skyldigheten att ersätta skador, som hundar förorsakat, synes det icke föreligga anledning att uppställa skilda principer för olika slag av skador. Samma grundsatser torde alltså böra gälla, oberoende av om skadegörelsen skett å person, djur eller annan egendom. Det allmänna syftemålet med skadeståndsreglerna bör vara icke blott att tillgodose de skadelidandes krav på ersättning i den utsträckning, som enligt nu gällande åskådning kan anses skälig, utan även att genom skadeståndsplikten framtinga nödig omsorg och aktsamhet från hundägarnas sida. Skadeståndsreglerna böra bli tillämpliga, såväl då skadegörelse vållats av sådana farliga hundar, för vilka särskilda tvångsåtgärder föreslagits, som ock då skada förorsakats av andra hundar. För sistnämnda fall blir skadeståndsskyldigheten den enda påföljd, som skall garantera fullgörandet av den allmänna tillsynsplikt, vilken stadgats i 1 § av lagförslaget.

Det ligger närmast till hands att såsom grundval för skadeståndsskyldigheten använda den allmänna principen om vållande, i detta fall utsträckt att avse jämväl en mera allmän oaktsamhet i fråga om tillsynen över hundar. Det synes dock knappast lämpligt att stanna härvid. Även med en sådan utsträckning av principen om vållande, som nu angivits, skulle det säkerligen i ett stort antal fall icke bli möjligt att föra bevisning om att hundägaren gjort sig skyldig till försummelse. För den allmänna rättsuppfattningen torde det oftast framstå såsom naturligt, att denne likväl skall vara skyldig att gottgöra den skada, som hans djur orsakat. Behovet att framtinga en skärpt tillsyn över hundar utgör också ett tungt vägande skäl för en utvidgning av skadeståndsskyldigheten. Av dessa orsaker kunde det ifrågasättas att alltid låta hundägaren bära ansvaret för den skada, som hunden vållar. En dylik regel skulle dock i vissa fall kunna medföra obilliga verkningar. Då det kan ledas i bevis, att skadan icke berott på försummelse av något slag från hundägarens sida, framstår det inträffade såsom en ren olyckshändelse, vars ekonomiska följder den därav drabbade själv bör bära. Det synes därför vara mest överensstämmande med den allmänna rättsuppfattningen, att hundägaren skall kunna befria sig från skadeståndsskyldigheten genom att visa, att någon försummelse icke skett beträffande tillsynen över hunden. En dylik regel överensstämmer med den princip, som kommit till användning i vissa

nyss omnämnda rättsfall, och har även införts i flera främmande länders lagstiftning, såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen för utländsk rätt. I enlighet med vad nu anförts har i lagförslaget 5 § stadgats, att skada, som orsakats av hund, skall ersättas av dess ägare, såframt denne ej visar, att hunden hållits under sådan tillsyn, som med hänsyn till dess natur och övriga omständigheter skäligen kunnat fordras. Om ägaren till hunden icke har den i sin vård utan en annan person mottagit hunden till underhåll eller nyttjande, är det på denne det ankommer att genom noggrann tillsyn hindra hunden från att vålla skadegörelse, och ansvarsskyldigheten bör därför, såsom redan framhållits i annat sammanhang, läggas på honom.

Utredningsmannen har föreslagit en väsentlig eftergift i fråga om kravet på bevisning rörande uppkomsten av sådana skador, som hundar orsakat å hemdjur, varvid särskilt avsetts får. Då det ej kan utrönas, vilken ägares hund som förövat dylik skadegörelse, skulle enligt detta förslag så anses, som om skadan orsakats av hund, vilken vid tidpunkten för skadegörelsen löpt lös i nejden. Dock skulle hundens ägare gå fri från ansvarighet, om det gjordes antagligt, att hunden icke åstadkommit skadan. Syftet med detta förslag har varit att underlätta de svårigheter, som ej sällan uppkomma för fårägare, då det gäller att bevisa vilken hund som orsakat skadegörelse å deras djur. Även om dessa svårigheter i vissa fall kunna utgöra hinder för fårägare att utfå skadestånd, måste dock å andra sidan beaktas, att allvarliga betänkligheter resa sig mot en sådan avvikelse från vanliga rättsprinciper, som här föreslagits. Därtill kommer, att en dylik bestämmelse, såsom framhållits i vissa remissyttranden, skulle kunna medföra praktiska svårigheter och missköligheter. Utredningsmannens förslag torde därför i denna del icke böra följas.

Det förekommer ej sällan, att den, som drabbats av skada genom en hund, själv i större eller mindre utsträckning medverkat till att skadan skett, t. ex. genom att reta eller skrämma hunden. I sådana fall synes det lämpligt, att domstolen efter fri skälighetsprövning får bestämma, om och till huru stor del skadan skall ersättas. Detsamma bör gälla, om den som bidragit till skadans uppkomst varit den skadelidandes barn eller någon hos honom anställd person eller ett djur, som den skadelidande äger eller innehar. Stadgande med sådant innehåll, som nu angivits, har jämväl upptagits i 5 § av lagförslaget.

I vissa framställningar, som återgivits i det föregående, har förslag väckts om anordnande av obligatorisk ansvarighetsförsäkring för hundar. Utredningsmannen, som även berört denna fråga, har emellertid icke ansett nog starka skäl föreligga för att föreslå införandet av ett så genomgripande och omständligt institut. Härtill kommer, att en dylik försäkring, som överflyttade hundägarnas skadeståndsrisker på försäkringsföretagen, skulle vara ägnad att försvaga hundägarnas intresse av att hålla noggrann tillsyn över sina djur. Även om en obligatorisk ansvarighetsförsäkring utan tvivel skulle medföra vissa fördelar, synas därför övervägande skäl tala för att icke upptaga något förslag härom. Ej heller synes det lämpligt att tillstyrka de förslag, som fram-

förts om att kommunala hundskattemedel skulle få tagas i anspråk för att ersätta skador, som hundar orsakat genom att döda eller driva får.

I 6 § av lagförslaget ha upptagits forumbestämmelser. Talan om ansvar för överträdelse mot lagens direkta förbud eller mot föreskrift, som meddelats av polischefen, skall enligt denna paragraf anhängiggöras vid polisdomstol, där sådan finnes, och eljest vid allmän domstol. Mål, däri talan om skadestånd föres, skall dock prövas endast av allmän domstol. I förslagets 7 § har stadgats, att ådömda böter skola tillfalla kronan.

Den nya lagen synes lämpligen böra träda i kraft den 1 juli 1943. Därvid torde 1893 års lag böra upphävas tillika med vad 22 kap. byggningsbalken innehåller stridande mot den nya lagen.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över här ifrågavarande förslag till *lag om tillsyn över hundar*, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

F ö r s l a g
till
L a g
om tillsyn över hundar.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

Hund skall hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till dess natur och övriga omständigheter erfordras för att hindra att den orsakar skada.

2 §.

Hund som visat benägenhet att bita människor eller hemdjur må ej vara lös utomhus, såframt den icke hålles inom område, som är betryggande inhägnat och till vilket utomstående ej äga tillträde. Hållas får ute i trakten, skall vad nu är sagt gälla även beträffande hund som visat benägenhet att driva får.

3 §.

Polischefen i orten äger föreskriva, att hund som kan antagas vara farlig för människor eller hemdjur skall hållas bunden eller instängd, eller ock meddela andra föreskrifter om vården av sådan hund.

Föreskrift som avses i första stycket skall bevisligen delgivas hundens ägare eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande.

4 §.

Iakttages ej vad som stadgas i 2 § eller föreskrivits med stöd av 3 § första stycket, straffes den därtill vållande med dagsböter. I sådant fall som nu är sagt äger polischefen i orten låta döda hunden, evad någon är vållande eller ej, och må den av envar dödas, då den anträffas på område, varöver hundens ägare eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande ej äger förfoga.

5 §.

Skada som orsakats av hund skall ersättas av dess ägare eller, om annan mottagit hunden till underhåll eller nyttjande, av denne, såframt ej ägaren eller innehavaren visar, att hunden hållits under sådan tillsyn som med hänsyn till dess natur och övriga omständigheter skäligen kunnat fordras.

Har den som led skadan eller hans barn, hos honom anställd person eller ock djur som han äger eller innehar medverkat till att skadan skett, bestämme rätten, efter vad som finnes skäligt, om och i sådant fall till huru stor del skadan skall ersättas.

6 §.

Talan om ansvar enligt denna lag anhängiggöres vid polisdomstol där sådan finnes och eljest vid allmän domstol; dock att mål däri talan om skadestånd föres må prövas allenast av allmän domstol.

7 §.

Böter som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan.

1943/44, 2, _____

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1943.

Genom lagen upphäves lagen den 9 juni 1893 (nr 37 s. 1) angående ändring i vissa delar av 22 kap. 6 och 7 §§ byggningsbalken jämte vad i samma kapitel finnes stridande mot denna lag.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 24 mars 1943.

Närvarande:

justitieråden ALSÉN,
LIND,
regeringsrådet EKLUND,
justitierådet ERICSSON.

Enligt lagrådet den 4 mars 1943 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 12 februari 1943, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om tillsyn över hundar*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av t. f. byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsrådet Herman Zetterberg.

Förslaget föranledde följande yttrande av lagrådet.

1 §.

Det remitterade förslagets uppgift har angivits vara bland annat att på lagstiftningens väg söka åvägabringa en betryggande tillsyn över hundar, så att fara för skadegörelse i möjligaste mån avlägsnas. I detta syfte har i förevarande paragraf upptagits ett allmänt stadgande att hund skall hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till dess natur och övriga omständigheter erfordras för att hindra att den orsakar skada. Häremot torde i sak intet vara att erinra. Fråga är emellertid huruvida icke tillsynsplikten bör ytterligare något vidgas. Fall kunna nämligen tvivelsutan förekomma då hund, utan att den kan sägas direkt orsaka skada, i olika hänseenden vållar närboende eller andra avsevärd olägenhet. Lagrådet ifrågasätter sålunda huruvida icke stadgandet bör fullständigas, förslagsvis genom tillägg av orden »eller avsevärd olägenhet».

Med lagens uppställning synes lämpligt att redan i denna paragraf anges att tillsynen åvilar den som äger eller till underhåll eller nyttjande mottagit hund.

2 §.

Då det gällt att närmare angiva vilka hundar som skola falla under första punkten av förevarande paragraf har valts uttrycket »hund som visat benä-

genhet att bita människor eller hemdjur». Meningen lär icke ha varit att härmed åstadkomma någon ändring i förhållande till gällande rätt utan allenast att omforma den ålderdomliga bestämningen »okynnes hund, som biter folk eller få». Lagrådet anser dock önskvärt att av lagtexten — såsom för närvarande får anses vara fallet — tydligare framgår att här åsyftas hundar som på ett eller annat sätt kunna anses utgöra fara för sin omgivning. Lagrådet finner detta syfte kunna tillgodoses genom användning av förslagsvis uttrycket »ondsint hund som biter folk eller hemdjur».

Uttrycket i andra punkten »hund som visat benägenhet att driva får» synes däremot böra bibehållas.

3 §.

Vad förslaget stadgar angående de polischefen tillkommande befogenheterna torde böra undergå jämkning i vissa avseenden. Sålunda synes tillräcklig anledning icke föreligga att begränsa polischefens möjlighet att för särskilda fall meddela föreskrifter till att avse allenast hund som kan antagas vara farlig för människor eller hemdjur. Även »ofarliga» hundar lära nämligen i olika hänseenden kunna vålla avsevärd olägenhet utan att något inskridande däremot kan äga rum med stöd av för närvarande gällande författningsbestämmelser (jfr ordningsstadgan för rikets städer § 5, hälsovårdsstadgan 19 §, landshövdinginstruktionen 6 § 1 mom. första punkten). Överhuvud synes någon annan begränsning av polischefens befogenhet i förevarande avseende icke påkallas än som föranledes av 1 §, eller således att för ingripande skall krävas att den där stadgade tillsynsplikten eftersatts. Med en sådan ståndpunkt synes icke förenligt att bibehålla förslagets bestämmelse av innebörd att polischefen äger låta döda hund, så snart överträdelse ägt rum av vilken som helst föreskrift som meddelats av polischefen (4 §). Detta torde dock icke medföra någon olägenhet, då ett så kraftigt ingripande som dödande näppeligen bör komma till stånd annat än i fråga om hund som avses i 2 §.

Vad sist sagts torde i än högre grad äga tillämpning beträffande den envar tillagda rätten att döda hund. Även denna befogenhet bör således, under i övrigt i förslaget angiven förutsättning, begränsas till att — i överensstämmelse med gällande rätt — avse endast hund som omförmäles i 2 §.

Bestämmelsen i andra stycket om delgivning av föreskrift som meddelats av polischefen synes såsom överflödig kunna utgå.

På grund av det anförda och då de befogenheter som enligt lagen tillkomma polischefen böra regleras i ett sammanhang samt bestämmelsen i 4 § om rätt för envar att döda hund lämpligen synes kunna överflyttas till förevarande paragraf hemställer lagrådet, att åt första stycket i denna paragraf gives i huvudsak det innehåll, att där tillsynen över hund eftersättes, polischefen i orten äger meddela de föreskrifter som omständigheterna påkalla, såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd, samt att då fråga är om hund som i 2 § avses polischefen ock må, där så finnes nödigt, låta döda hunden, ävensom att i ett andra stycke före-

skrives att, där hund som sist sagts anträffas lös å område varöver den som är pliktig att hava tillsynen ej äger förfoga, den må av envar dödas.

4 §.

Enligt förevarande paragraf skall straff kunna drabba icke endast hunds ägare eller innehavare utan var och en som är vållande till att hund kommit lös i strid mot bestämmelserna i 2 § eller till att överträdelse skett av föreskrift om tillsyn som polischefen meddelat jämlikt 3 §. Lagrådet finner det knappast vara av omständigheterna påkallat att införa ett så vidsträckt straffansvar som här ifrågasättes. Straffansvar torde böra åvila allenast hundens ägare eller den som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande, i den mån ansvar enligt allmänna strafflagen ej må följa. Det synes således tillräckligt att i enlighet med vad i motsvarande fall plägar ske stadga straff för den som bryter mot vad som stadgas i 2 § eller föreskrivits med stöd av 3 § första stycket. Straffbestämmelsen torde lämpligen böra upptagas efter skadestandsreglerna i förslagets 5 §.

Bifall till lagrådets hemställan under 3 § föranleder att andra punkten i förevarande paragraf utgår.

5 §.

Beträffande skada som orsakas av hund gälla för närvarande olika regler för de fall då skadan drabbat hemdjur och då fråga är om annan skada. För skada å hemdjur vilken orsakas av hund som avses i 1893 års lag angående ändring i vissa delar av 22 kap. 6 och 7 §§ byggningsbalken är hundens ägare ersättningsskyldig oberoende av vållande. Han äger sålunda ej till sitt fredande söka leda i bevis, att skadan ej har sin grund i någon försummelse från hans sida utan är att tillskriva en olyckshändelse. Vad åter angår annan skada än å hemdjur — främst personskada — gäller, såsom också inom högsta domstolen uttalades vid granskningen av 1893 års lag, att ersättningsskyldighet inträder allenast i händelse av vållande. Visserligen föreligga, på sätt av remissförslaget framgår, exempel i rättspraxis på att också för dylik skada ersättning utdömts utan att vållande från hundägarens sida visats föreligga. Men i högsta domstolens praxis har städse, senast 1942, upprätthållits fordran på vållande, låt vara i form av en mera allmän oaktsamhet beträffande tillsynen över hund.

Otvivelaktigt måste det betecknas såsom ett missförhållande att hundägarens ersättningsskyldighet skall bli annorlunda och mildare bedömd vid skada å person än å hemdjur. För den allmänna rättsuppfattningen torde det också framstå såsom naturligt att skada som orsakas av en bitisk eller eljest farlig hund skall ersättas av hundens ägare, åtminstone för den händelse att av omständigheterna ej framgår att ägaren är fri från vållande. En ändring i nu rådande ordning är följaktligen påkallad. Härvid kunde måhända ifrågasättas, om ej åt rättspraxis borde överlämnas lösandet av ifrågasvarande spörsmål. I allmänhet torde i de mål som komma under bedömande vara möjligt att med tillämpning av culparegeln uppnå ett med rättskän-

lan överensstämmande resultat. I de fall då vållande ej kan fastställas, kan dock ett friande resultat komma att framstå såsom stötande. Att praxis utan stöd av lag skulle fastslå ett av vållande oberoende hundägareansvar lär näppeligen kunna antagas. Avgörande skäl synas därför tala för att i lag reglera skadeståndsrätten. Den reglering av ägares skadeståndsskyldighet som gjorts i förevarande paragraf — grundad å presumerat vållande — synes utgöra en tillfredsställande lösning. Att ägaren av hemdjur vilket skadas av hund genom den nya bestämmelsen kommer att, för den händelse hundägaren visat sig vara fri från vållande, gå miste om den rätt till ersättning som också i dylikt fall för närvarande tillkommer honom, torde visserligen vara en nära nog ofrånkomlig konsekvens av önskvärdheten att erhålla en enhetlig regel för de olika slagen av skador men i sak vara utan nämnvärd praktisk betydelse.

Nu ifrågakommande skadeståndsregel har föreslagits skola, där hund emottagits till underhåll eller nyttjande, gälla innehavaren. Som förebild i vad rör dennes ansvar åberopas 1 och 47 §§ lagen om ägofred. Dessa innebära, att vården av hemdjur åligger ägaren eller den som till underhåll eller nyttjande mottagit djuret samt att skadeståndsskyldighet åligger ägaren och innehavaren. De äro således solidariskt ansvariga. Denna princip har jämväl kommit till uttryck i 1916 års bilansvarighetslag. Enligt 7 § i nämnda lag är sålunda den som med nyttjanderätt innehar bil under vissa förutsättningar lika med bilens ägare ansvarig för skada som inträffar i följd av trafik med bilen.

Enligt förslaget åter kan den skadelidande ej rikta något krav mot ägaren till hunden, då den för underhåll eller nyttjande innehas av annan. Är innehavaren insolvent, går förlusten följaktligen ut över den skadade. Detta synes ej vara skäligt. Särskilt den som äger en bitsk eller eljest farlig hund står i förhållande till tredje man närmast till att svara för den skada som åsamkas av en sådan hund. Även med denna ståndpunkt synes emellertid ansvarigheten för innehavaren böra upprätthållas och denne förty bli solidariskt medansvarig. När det gäller skada av hund torde visserligen ej lika starka skäl som i förutnämnda båda lagar föreligga att, vid sidan av ägaren, ålägga innehavaren skadeståndsplikt, men en dylik regel torde likväl vara av värde, främst med hänsyn till angelägenheten att hos hundens innehavare inskräpa vikten av att hava erforderlig tillsyn över hunden.

På grund av det anförda hemställer lagrådet, att åt bestämmelsen i förevarande paragraf första stycket gives det innehåll att skada som orsakas av hund skall ersättas av dess ägare, ändå att han ej är vållande till skadan; dock att han skall vara fri från ersättningsskyldighet, där av omständigheterna framgår att skadan icke skett på grund av bristande tillsyn över hunden, samt att i ett andra stycke föreskrives, att vad sålunda stadgats om ägaren ock skall gälla annan som är pliktig att hava tillsynen över hunden.

I det föreslagna andra stycket givas regler om medvållande. Den jämkningsregel som härutinnan föreslås omfattar ej blott det fall att den skadelidande

själv medverkat till skadan utan även att sådan medverkan skett av den skadelidandes barn, hos honom anställd person eller ock djur som han äger eller innehar. Om än vid skada av hund det måhända oftare än eljest kunde tänkas förekomma att medvållande ligger annan än den skadelidande till last, synes det emellertid ej tillrådligt att på ett speciellt område som det förevarande i lag reglera ett ämne som är gemensamt för hela skadeståndsrätten. Avgörandet härutinnan i de fall som må uppkomma bör i stället lämnas åt rättstillämpningen. Lagrådet hemställer förty, att orden »eller hans barn, hos honom anställd person eller ock djur som han äger eller innehar» måtte utgå.

Ur protokollet:

G. Lindencrona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 april 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, MÖLLER, SKÖLD, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

T. f. chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, anmäler efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet lagrådets den 24 mars 1943 avgivna utlåtande över det den 12 februari 1943 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om tillsyn över hundar*.

Efter redogörelse för lagrådets utlåtande anför föredraganden följande.

Lagrådet har ifrågasatt, huruvida icke den i 1 § av lagförslaget stadgade allmänna tillsynsplikten borde något vidgas, så att hänsyn skulle tagas icke blott till skadegörelse utan även till annan avsevärd olägenhet, som hund kunde vålla. Denna komplettering av stadgandet torde böra vidtagas. Där- emot finner jag icke tillräckliga skäl föreligga att, såsom lagrådet jämväl förordat, begränsa tillsynsplikten att gälla allenast för den som äger eller till underhåll eller nyttjande mottagit hund.

Bestämmandet av vilka hundar som skola inbegripas under stadgandet i 2 § första punkten har i det remitterade förslaget skett genom uttrycket »hund som visat benägenhet att bita människor eller hemdjur». För att tyd- ligare angiva att i detta stadgande åsyftas hundar, som på ett eller annat sätt kunna anses utgöra fara för sin omgivning, har lagrådet påyrkat att nämnda uttryck skulle ersättas förslagsvis med »ondsint hund som biter folk eller hemdjur». Även det uttryck som använts i det remitterade förslaget måste emellertid anses innebära att hunden är farlig, och det synes dessutom bättre framhäva att hunden skall vara behäftad med en särskild, för ägaren eller innehavaren känd oart. Jag anser mig därför icke böra föreslå någon ändring i ordalagen.

I anslutning till den här förordade utvidgningen av tillsynsplikten i 1 § torde, såsom lagrådet föreslagit, polischefens i 3 § stadgade befogenhet att meddela särskilda föreskrifter böra utsträckas att gälla för alla sådana fall där tillsynsplikten eftersatts. Lagrådet har vidare ansett att bestämmelsen om delgivning av föreskrift som meddelats av polischefen kunde utgå så-

som överflödig. Den synes dock fylla en praktisk funktion, särskilt med hänsyn till regeln om vem delgivningen skall riktas till. Bestämmelsen torde därför böra bibehållas.

Den nyss angivna utsträckningen av polischefens befogenhet bör icke gälla i fråga om dödande av hund med hänsyn till den allvarliga karaktären i ett sådant ingripande. I överensstämmelse med vad lagrådet förordat torde såväl polischefens befogenhet att döda hund som rätten för envar att vidtaga denna åtgärd kunna begränsas att avse sådan hund som omförmäles i 2 §.

Beträffande den föreslagna straffbestämmelsen har lagrådet anført, att straffansvar enligt förevarande lag borde åvila allenast ägare till hund eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande. Såsom redan antytts i fråga om den i 1 § stadgade tillsynsplikten är jag emellertid icke benägen att på detta sätt begränsa ansvarigheten. Att utsätta människor eller egendom för risker genom att ej iakttaga skyddsbestämmelserna torde böra straffbeläggas, även om den skyldige icke är den som i första hand har tillsynen över hunden. I enlighet med vad som föreskrivits i det remitterade förslaget bör därför straff kunna drabba var och en som — med uppsåt eller av vårdslöshet — underlåter att iakttaga vad som stadgas i 2 § eller vad polischefen föreskrivit med stöd av 3 §. Såsom chefen för justitiedepartementet framhållit vid remissen till lagrådet torde enligt allmänna straffrättsliga regler förutsättas kännedom om hundens natur i det förra fallet och om den meddelade föreskriften i det senare.

I fråga om skadestandsreglerna har lagrådet tillstyrkt förslaget att ägare till hund eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande skall vara skyldig att gälda skadestånd, såframt han icke kan visa att tillbörlig aktsamhet iakttagits. I de fall då detta skadeståndsansvar åvilar annan än hundens ägare skall enligt det remitterade förslaget ägaren icke därjämte bära dylikt ansvar. Lagrådet har däremot förordat att ägaren och innehavaren åläggas solidariskt ansvar. För ägarens del skulle detta innebära att han i dessa fall bleve skadeståndspliktig, även om han kunde visa att från hans sida all omsorg iakttagits. Enligt allmänna rättsgrundsatser kan den som lämnar sin hund i annans vård bli ersättningsskyldig, om han icke tagit nödig hänsyn till hundens natur och vårdarens egenskaper. Att utsträcka ägarens skadeståndsansvar till exempelvis sådana fall som då hunden lämnats till dressyr eller för att användas i militärtjänst, är enligt min mening att gå alltför långt. Jag anser mig därför icke böra frånträda den ståndpunkt som i denna fråga kommit till uttryck i det remitterade förslaget.

Den föreslagna bestämmelsen om medvållande reglerar frågan om jämkning av skadeståndsskyldigheten, såväl då den som led skadan själv medverkat därtill, som ock då medverkan skett av hans barn, hos honom anställd person eller ock djur som han äger eller innehar. Lagrådet har ansett, att de sist angivna fallen icke borde behandlas i lagen utan överlämnas åt rättstillämpningen. Det vore nämligen, enligt vad lagrådet anført, ej tillrådligt att på ett speciellt område som det förevarande i lag reglera ett ämne, som är gemensamt för hela skadeståndsrätten. Enligt min mening föreligger emel-

lertid ett särskilt behov att behandla dessa fall just vid skador som orsakas av hundar. Det är icke ovanligt att någon av den skadelidandes familjemedlemmar, anställda eller djur medverka till skadans uppkomst. Man torde ej behöva befara, att en regel på ett så speciellt rättsområde som detta skall kunna vålla missförstånd vid tolkning av motsvarande lagbestämmelser på andra områden. Med hänsyn härtill synes den föreslagna bestämmelsen böra bibehållas, dock med den jämkningen att orden »hans barn» utbytas mot »medlem av hans familj».

Slutligen torde vad lagrådet anfört böra föranleda vissa, väsentligen redaktionella jämkningar i det remitterade förslaget. Sålunda kunna stadgandena om rätt att döda hund lämpligen upptagas i 3 § och straffbestämmelsen som följd därav flyttas efter skadestandsreglerna.

Föredraganden hemställer härefter, att det i enlighet med vad sålunda anförts ändrade lagförslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreliggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. Tidelius.